herpy

VARANER

Varanus brevicauda

Varanus brevicauda är en av världens allra minsta varaner: en brunaktig, marklevande och dagaktiv ökenbo från Australiens inland, som bara blir 20-25 cm lång och lever i hålor under spinifexgräs. Den hålls och föds upp sällan, och mycket av skötseln måste lånas från släktingar, så arten är bara för erfarna hållare som är beredda att gå nya vägar.

Familj: Varanidae Engelska: Short-tailed Pygmy Monitor Publicerad 16 november 2026

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**20-25 cm** total längd inkl. svans
Vikt	**8-20 g**
Livslängd	**5-10 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Marklevande och grävande**
Biotop	**Öken och halvöken**
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**80 × 40 × 50 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**28-30 °C**
Värmeplats	**38-45 °C**
Temperatur, natt	**18-20 °C**
Luftfuktighet	**30-50 %**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 3
Föda	**Insekter**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**10-22 mån.**
Kullstorlek	**1-5 ägg**
Kullar per år	**1-3**
Inkubation	**70-100 dagar** vid 18-30 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Varanus brevicauda hör till undergruppen *Odatria*, de små australiska varanerna, och är den näst minsta varanen i världen efter *Varanus sparnus*. Den är långsträckt och kortbent, och svansen är kort, ungefär lika lång som kroppen, vilket också artnamnet säger: *brevicauda* betyder "kort svans". Svansen är rund och muskulös vid roten och mer triangulär längst ut. Färgen är brun till rödbrun, ofta med ett tydligt svart nätmönster på rygg och ben och ljusare fläckar på kroppen, och huvudet är mer gråaktigt. Honor och hanar kan inte skiljas åt på utseendet. Arten beskrevs 1898 utifrån djur från Sherlock River i Western Australia.

Den vuxna varanen är typiskt 20-25 cm lång inklusive svans och väger 8-20 g. Nos-kloaklängden når upp till 13 cm. Den minsta könsmogna hanen i naturen mätte 8 cm från nos till kloak, och den minsta honan med ägg i kroppen 9 cm. Ungarna är 4-5 cm från nos till kloak och väger 1-3 g vid kläckningen. Trots storleken beter sig arten som en riktig varan: den väsnas, spärrar ut strupen och gör utfall mot hotet.

Att arten är liten gör den inte lätt att hålla. Den hålls och föds upp sällan, och Australien tillåter inte kommersiell export av levande djur. Utöver några få uppgifter om avel i fångenskap är siffrorna i skötseldelen därför försiktigt lånade från den nära släktingen *Varanus gilleni* eller uppskattade utifrån artens liv i naturen. Det står i texten där det gäller. Livslängden är inte

heller dokumenterad, och faktarutans 5-10 år är en uppskattning. Räkna med ett projekt för en erfaren hållare, som själv måste samla in kunskap.

Utbredning och livsmiljö

Varanus brevicauda finns i stora delar av Australiens torra inland. Den lever från kusten i Western Australia genom Northern Territory och över nordvästra South Australia till västra Queensland. Typlokalen är Sherlock River vid Nickol Bay i Western Australia.

Utbredningen är stor, men arten ses nästan aldrig uppe på marken. De flesta djur har hittats i fallfällor eller genom att gräva upp hålor, och beståndet kan därför vara svårt att uppskatta. Den räknas inte som hotad, men är i South Australia upptagen som sällsynt.

> **Naturlig utbredning:** Australien.

LIVSMILJÖ

Varanus brevicauda lever i torra trakter med sandig eller grusig, fast mark och täta tuvor av spinifexgräs. Den gräver sina gångar i kompakt, sandig lerjord och grus och är bara sällan aktiv ovanpå marken. Honan gräver en håla för sina ägg. Många djur kan leva tätt tillsammans på ett litet område, även om varje djur lever för sig.

Klimatet är varmt och torrt med stora skillnader mellan dag och natt och långa torrperioder. Under torra år, när det finns lite föda, förökar sig arten inte alls. Ett djur som grävdes upp ur en håla i augusti och tydligt just hade varit aktivt hade en kroppstemperatur på 35 °C, omkring 10 °C över lufttemperaturen. Det tyder på att arten värmer upp sig i tuvorna och vid hålmynningen. Om den mest jagar aktivt eller ligger på lur efter bytet är oklart, för båda delarna har beskrivits.

Skötsel

TERRARIET

Det finns ingen dokumenterad rekommenderad terrariestorlek för *Varanus brevicauda*. Faktarutans 80 × 40 × 50 cm (längd × bredd × höjd) för ett vuxet djur är en uppskattning, och större är bättre. Den bygger på tumregeln för marklevande varaner, där terrariet är 5 gånger så långt och 2 gånger så brett och högt som djurets nos-kloaklängd. Med upp till 13 cm ger det omkring 65 × 25 × 25 cm, och därtill kommer höjden för ett djupt sandlager och lite marginal, eftersom djuret är en aktiv jägare. Ungar kan börja i en mindre låda med samma element.

Botten är det viktigaste. Arten gräver, och ett sandlager på omkring 25 cm rekommenderas. Använd torr, dammfri sand blandad med lite jord så att gångarna inte rasar, och låt en del av botten vara något fuktigare. Gör gömslen med platta stenar och korkbark som djuret kan gräva under, och täck delvis med tuvor av torrt gräs som liknar spinifex. Klättergrenar behövs inte. Lägg en stabil sten eller en bit bark under värmekällan som solplats.

Terrariet ska ha säkra luckor och god ventilation. Alla värmekällor ska sitta så att djuret inte kan röra dem, eller vara skärmade med nät. Terrariet måste vara helt tätt, eftersom så små djur kan pressa sig genom mycket smala springor.

Läs mer: Värme och temperatur

TEMPERATUR

Arten är dagaktiv och värmeälskande. Det finns inga dokumenterade temperaturer från fångenskap, så siffrorna är lånade från *Varanus gilleni*, som också lever i torr terräng. Resten av terrariet hålls på 28-30 °C på dagen, och solplatsen ska nå omkring 38-42 °C, som det anges för *V. gilleni*. För en ökenart som solar sig är en yttemperatur upp till 45 °C, mätt med IR-termometer, en rimlig uppskattning. Det ska finnas en stor temperaturgradient så att djuret själv kan välja mellan varma och svalare områden, med en sval zon nere i sanden. Den enda kända siffran från naturen är ett djur som just hade varit aktivt, med en kroppstemperatur på 35 °C.

På natten stängs värmen av, och temperaturen får sjunka till 18-20 °C. Använd en spotlight med reflektor i ena änden och en termostat. Arten har vintervila i naturen, men det är inte dokumenterat hur kall eller hur lång den är. För *V. gilleni* sänks temperaturen med ytterligare 8-10 °C under ett par månader på vintern, och det är en möjlig men oprövad utgångspunkt för denna art.

Läs mer: Vintervila och årstider

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Varanus brevicauda kommer från torra trakter och ska ha låg luftfuktighet. Faktarutans 30-50 % är en uppskattning och inte dokumenterad för arten. Håll botten torr upptill, men låt ett djupt hörn vara svagt fuktigt, så att djuret kan dra sig ner i fukt när det vill. Mögel i botten är ett tecken på för mycket fukt.

Ställ in en låg, stabil skål med färskt vatten i terrariet och byt den dagligen. Skålen ska vara så låg att en unge utan problem kan ta sig upp igen.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Varanus brevicauda är dagaktiv och lever i öppen terräng med starkt solljus. Det finns inga dokumenterade UVB-mätningar, men eftersom arten solar sig och är aktiv i dagsljus rekommenderas UVB. Ferguson-zon 3 är en uppskattning utifrån andra dagaktiva varaner som solar sig.

Montera ett T5-rör över ena sidan av terrariet, så att djuret kan välja mellan UV-ljus och skugga, och ge gott om gömslen under sand och sten så att det kan dra sig undan. Ha ljuset tänt 12 timmar om dagen på sommaren och 10 timmar på vintern, och släck allt på natten.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

I naturen lever *Varanus brevicauda* av insekter, spindlar, skorpioner, tusenfotingar och andra ryggradslösa djur och tar också små ödlor som skinkar och geckor, reptilägg och ibland grodor och små ormar. En hona på 9 g hade ätit en hel skink som motsvarade 16,5 % av hennes egen vikt. I terrariet ska grundfodret därför vara små foderinsekter: syrsor, små gräshoppor, kackerlackor, mjölmaskar och vaxmott. Allt ska vara mindre än avståndet mellan djurets ögon.

Matningsfrekvensen är inte dokumenterad. Som en uppskattning kan vuxna djur få mat 3-4 gånger i veckan i mängder som de kan äta på några minuter, och ungar varje dag. Den nära släktingen *Varanus gilleni* blir lätt för tjock, så överfodra inte vuxna djur. Pudra insekterna med kalk och använd kalk med D3-vitamin vid vartannat eller vart tredje mål. Gnagare ska inte ingå som huvudföda, och det behövs inte heller för ett så litet djur.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Varanus brevicauda är liten, men har en riktig varans temperament. Den väsnas, spärrar ut strupen och gör utfall om den känner sig hotad. Bett är svaga på grund av storleken, men klorna är vassa, och snabba djur kan vara svåra att hålla i. Hantera djuret så lite som möjligt, vänta ett par veckor efter inflyttningen och håll stunderna korta. Arten lever gömd och vill helst vara i sina gångar, så den passar dåligt för en hållare som vill se djuret ofta. Ta aldrig tag i svansen.

Tvätta händerna före och efter, eftersom reptiler kan bära på salmonella. Hanar kämpar under parningstiden genom att resa sig på bakbenen och brottas, så håll dem var för sig. Arten är solitär i naturen, och djur hålls bäst enskilt, också eftersom parhållning inte är dokumenterad.

Läs mer: Karantän och hygien

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Könet kan inte avgöras utifrån hos *Varanus brevicauda*. För varaner i allmänhet gäller att en säker könsbestämning kräver en veterinär med erfarenhet av reptiler och en endoskopisk undersökning, och att en sond inte fungerar eftersom honor har en ficka som liknar hanens hemipenisficka. Hanar anges som könsmogna vid 7-8 cm nos-kloaklängd och en ålder på omkring 10 månader, honor vid 8-9 cm och omkring 22 månader. Den minsta könsmogna hanen i naturen mätte 8 cm från nos till kloak, och den minsta honan med ägg 9 cm.

PARNING

Parningen är inte dokumenterad i fångenskap. I naturen sker den i september och oktober, efter vintervilan, och i februari har äggen kläckts. Hanar kämpar om honorna genom att brottas på bakbenen. Under torra år, när det finns lite föda, förökar sig arten inte alls i naturen, så räkna med att djuret bara parar sig om det är i fin kondition. För *Varanus gilleni* används en

vintervila på ett par månader med 8-10 °C lägre temperatur för att synkronisera djuren, men det är inte prövat på *Varanus brevicauda*.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan av *Varanus brevicauda* gräver själv en håla för sina ägg, så ge henne en djup, fuktig äggläggningsplats: en sluten låda med minst 15 cm fuktig sand och ett ingångshål. En kull består oftast av 2-3 ägg, i naturen sträcker sig uppgifterna från 1 till 5 ägg, och de största kullarna är kända från kustnära trakter. En hona har lagt 8 ägg fördelade på 3 kullar inom sex veckor. Ställ lådan i terrariet och ge honan extra foder och kalk under säsongen. Hanen bör flyttas ut när hon är nära att lägga. En hona som gräver utan att lägga eller blir slö ska snabbt till veterinär.

INKUBATION

Äggen flyttas försiktigt till en kläckmaskin och läggs i fuktig vermikulit utan att vändas. Inkubationen av *Varanus brevicauda* är bara sparsamt dokumenterad. Uppgifterna varierar från 70-84 dagar vid 18-25 °C till 70-100 dagar beroende på temperaturen. Hos den nära släktingen *Varanus gilleni* kläcks äggen efter 90-100 dagar vid 29-30 °C. Faktarutans 18-30 °C täcker båda uppgifterna. Håll substratet fuktigt men inte vått, och kontrollera att äggen inte mögelangrips.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna av *Varanus brevicauda* är 4-5 cm från nos till kloak, 8-10 cm i total längd och väger 1-3 g. Ge dem ett litet terrarium med varm solplats, sand att gräva i och gömslen, och mata dem varje dag med de allra minsta insekterna, pudrade med kalk. I fångenskap kan ungarnas vikt fördubblas på en månad. Dela upp dem efter storlek, så att de minsta också får mat.

Hälsa och vanliga misstag

Varanus brevicauda är härdig i naturen, men det finns ingen dokumenterad erfarenhet av sjukdomar i fångenskap, så följande är lånat från andra små varaner:

- För låg temperatur på solplatsen ger dålig matsmältning och aptitlöshet. Mät med IR-termometer.
- För nära värmekällan utan skärm ger brännskador.
- Fetma, om djuret matas för ofta.
- Kalkbrist med mjuka käkar och krokiga lemmar, om insekterna inte pudras med kalk och belysningen är för svag.
- Smitta med salmonella och parasiter. Tvätta alltid händerna.
- Fuktig botten och dålig ventilation ger mögel och luftvägsproblem hos en ökenart.

Djur i handeln: Australien tillåter inte kommersiell export av levande djur av arten. Det har registrerats internationell handel med uppfödda djur och med vildfångade djur för forskning, men arten hålls och föds upp sällan. Ett djur som erbjuds som *V. brevicauda* bör därför mötas med skepsis: kräv dokumentation om ursprunget och få arten bekräftad, eftersom den kan förväxlas med *Varanus sparnus*. Nya djur ska alltid hållas för sig i minst sex veckor, och ett träckprov hos veterinär är en bra idé.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.